

Животенко В. О., к.е.н.
ВНЗ ПУЕТ, м. Полтава
Карпенко Ю. В., к.е.н.
ВНЗ ПУЕТ, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах господарювання аграрних підприємств значно посилюється вплив зовнішнього оточення. Існуючі екологічні норми постійно порушуються, що спричинено масовим недотриманням суб'єктами господарювання екологічних вимог. У контексті цього, ефективні механізми еколого-економічного управління аграрними підприємствами стають необхідними, а їх застосування потребує нових підходів.

Виходячи з цього необхідним є забезпечення взаємодії економічних і екологічних цілей, що дасть підстави визначати пріоритетні напрямки розвитку та обґрунтовувати відповідні управлінські рішення. Виходячи із результатів еколого-економічного аудиту, управлінські рішення мають бути спрямованими на вирішення господарських проблем, де можуть виникати наступні ситуації:

- переважання екологічних цілей над економічними;
- переважання економічних цілей над екологічними;
- економічні цілі досягнуті завдяки екологічній рівновазі;
- екологічні цілі досягнуті завдяки економічній рівновазі;
- екологічні цілі не враховуються при вирішенні економічних проблем.

Залежно від способу взаємодії екологічних та економічних цілей, підприємство приймає відповідні управлінські рішення.

Прийняття ефективних управлінських рішень після визначення пріоритетного напрямку має відбуватися із використанням різноманітних інструментів. На нашу думку, екологічні та економічні інструменти мають бути пов'язані, що відобразатиметься на кінцевому результаті діяльності аграрного підприємства.

До екологічних інструментів слід віднести:

- стандартизація;
- сертифікація;
- експертиза;

аудит тощо.

До економічних інструментів можна віднести:

штрафні санкції;

податки;

дотації;

субсидії тощо.

Рівень взаємодії екологічних та економічних інструментів у господарській діяльності аграрних підприємств є високим, їх використання для формування управлінських рішень забезпечує ефективне функціонування суб'єктів аграрного ринку.

Результатом використання таких інструментів є отримання екологічно чистої продукції та стабільний розвиток підприємства.

Система забезпечення екологічної безпеки аграрного підприємства ґрунтується на використанні екологічних інструментів, що є невід'ємною складовою ефективних механізмів екологічного управління. На жаль, для більшості аграрних підприємств екологічна політика не є основою прийняття управлінських рішень. Формування ефективних механізмів забезпечення екологічної безпеки підприємства має не суперечити його екологічній політиці та здійснюватися за наступними етапами, дані наведено на рис. 1.

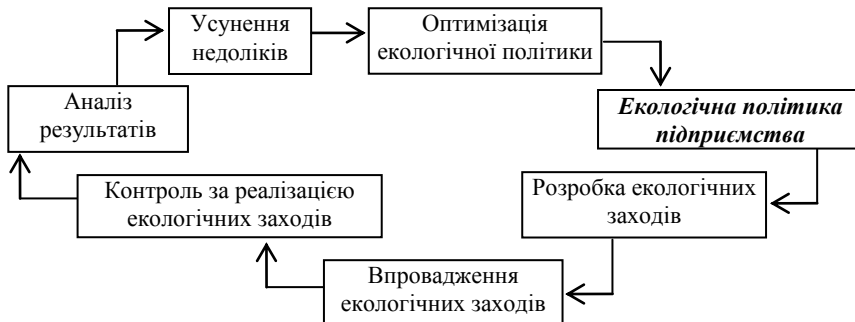

Рис. 1. Етапи проведення ефективної екологічної політики підприємства [авторське узагальнення]

Як свідчать дані рис. 1, екологічна політика підприємства потребує постійного моніторингу відповідних процесів та їх подальшої оптимізації, що зумовлюється швидкою зміною зовнішнього та внутрішнього середовища.

Проведення екологічних заходів є основою екологічної політики підприємства та дозволяє забезпечувати необхідний рівень екологічної безпеки, яка, у свою чергу, залежить від виробництва якісної продукції. Визначення рівня якості такої продукції потребує використання системи показників якості продукції за

наступними групами:

призначення продукції (характеризує виконувану продукцією функцію та визначається показниками: вміст корисних речовин, калорійність);

рівень безпеки (дозволяє визначити міру впливу на життєдіяльність людини та визначається показником терміну придатності);

рівень екологічності (характеризує рівень впливу на здоров'я людини та навколишнє середовище та визначається показниками: токсичність продукції, вміст шкідливих речовин, рівень проникнення у ґрунти та води шкідливих речовин);

економічні (відображають рівень економічної вигоди виробництва та визначається показниками: ціна за одиницю продукції, прибуток із одиниці продукції);

естетичні (визначають естетичні властивості продукції та визначаються показниками: зовнішній вигляд продукції, естетичність упаковки).

Забезпечення оптимального рівня розглянутих показників потребує обов'язкового дотримання стандартів ДСТУ ISO 14000 «Управління навколишнім середовищем» та ДСТУ ISO 9000 «Управління якістю» [2]. Дотримання даних стандартів, що являють собою важливу складову серед механізмів екологічного управління, має забезпечувати:

взаємодію між екологічними та економічними складовими механізмів управління аграрними підприємствами;

гнучкість механізмів екологічного управління;

оптимізацію собівартості продукції;

ефективність господарської діяльності.

Отже, ми переконані, що формування ефективних механізмів забезпечення екологічної безпеки аграрного підприємства можливе лише у випадку дотримання аграрними підприємствами даних стандартів та проведення ефективної екологічної політики.

1. Березін О. В. Антикризове управління аграрними підприємствами: теорія та механізми реалізації: монографія / О. В. Березін, В. О. Животенко. – Полтава: Дивосвіт, 2014. – 192 с. 2. Скрипчук П. М. Теоретико-методологічні основи формування системи екологічної стандартизації і сертифікації: монографія / П. М. Скрипчук. – Рівне: НУВГП, 2011. – 367 с.